

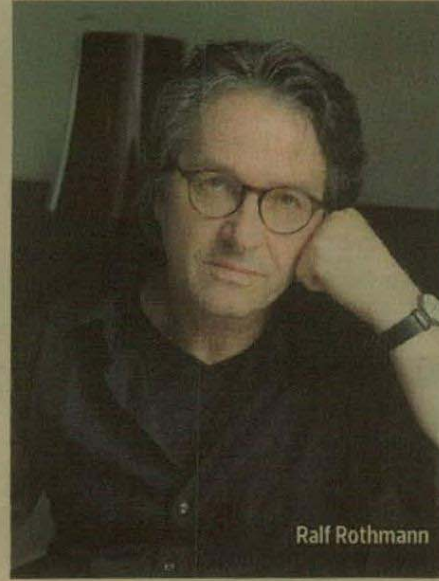
A. ÖMER TÜRKES

Gençliğin yitimi

Alman yazar Ralf Rothmann, romanı 'Baharda Ölmek'te İkinci Dünya Savaşı'na dair bir hikâye anlatıyor. Şandan, şereften, kahramanlıktan uzak; savaşın akıldışılığını ve hayatla karşıtlığını ortaya koyan 'Baharda Ölmek' kısa ama doyurucu bir roman.

"Suskunluk, hele ki ölüm konusundaki o derin suskunluk, sonuçta hayatın bir gün kendiliğinden içini gerçeğe doldurduğu bir boşluktur" açılış cümlesiyle başlıyor Walter'in hikâyesi. Walter, yıllar önce -erken yaşta- hayatını kaybetmiş bir maden işçisi. Hikâyeyi babasının ölünceye kadar koruduğu suskunluğunun içini "gerçeklerle dolduran" oğlu anlatıyor.

Yazar olduğunu öğrendiğimiz oğul, kendi belleğindeki anılarla başlayacak. Süt sağıcı ve daha sonra madenci olarak yaptığı ağır iş, vücut duruşunu bozmuş olsa da dış görünümüne önem veren zarif bir işçi olarak tarif edecek babasını. Zarif ve ciddi bir adam. "Bu, daha önemli şeyler görmüş, hayat hakkında söyleyebileceğinden fazlasını bilen ve bildiklerini anlatacak kelimeleri bulsa bile bunun kendisi için kurtuluş olmayacağını sezen birinin ciddiyetiydi." Ne yazık ki "en sonunda çalışmaktan tükenmiş, erken emekliye ayrılmış ve bundan duyduğu utanç yüzünden hızla alkolik olmuş bir adam sıfatıyla hayattan tek beklentisi, bayiden gazetesini ve son Jerry Cotton romanını almak"

Ralf Rothmann

olmuştu. Ve 1987 yılında, 60 yaşına bastığında, yakında öleceğini söylediklerinde pek de etkilenmemiş; ne sigarayı ne de içkiyi bırakmış, kendisini sessizce ölüme teslim etmişti.

Oysa şimdi oğlunun anlatacağı hikâyede ansızın -zorla- sürüldüğü savaşta bile teslim olmayan bir gençle karşılaşacağız. 1945 baharında, Kuzey Almanya'daki bir çiftlikte çalışan 17 yaşında bir adam. Hafif bir bedensel engeli nedeniyle askere alınmamış. Kendisi gibi 'talihli' gençlerle birlikte artık akıbeti belli olmuş savaşın bitmesini ve kendilerine bir yaşam kurmayı bekliyor. Ne var ki bir akşam, tam da sevdiği Liesel ile ilişkilerinin başladığı akşam, diğer gençlerle birlikte SS birliğinin bir askeri olarak bulur kendisini. Ve hemen ertesinde Macaristan cephesine yollanır. Bu yolculuk Walter ve haylaz arkadaşı Fiete'nin gençlik çağlarının sonunu getirecektir. Zira kısa bir süre sonra bizzat görecekləri ve yaşayacakları olaylar, çatışmalar, ölümler 'dehşet' sözcüğüne bile sığdıramayacak kadar vahim. Walter, ağırbaşlı kişiliğiyle

kendisini olayların akışına kaptırmamayı başarsa da savaşa ve askeri düzene hiçbir şekilde uyum sağlayamayan Fiete'nin akli fikri firar etmekte. Ve belki de Walter'in suskunluğu, Fiete'nin firarından sonra sahnelenen trajediyle başlayacaktır...

'YETER Kİ ASKER OLMASIN'

İngilizce de dahil olmak üzere çok sayıda dile çevrilen 'Baharda Ölmek'; başta Almanya, pek çok ülkede büyük beğeni kazanmış ve Ralf Rothmann, Günter Grass'ın mirasçısı olarak selamlanmıştır. Savaş dönemi anlatıları, daha doğrusu savaşın Alman halkı üzerindeki yıkıcı etkileri göz önüne alınarak yapılmış bu benzetme haksız sayılmaz. Ne var ki Alman edebiyatında bu konuda zengin bir külliyat olduğunu eklemek gerekir. Özellikle genç insanların maruz kaldıkları şiddet karşısındaki çaresizlikleri ve yitip gitmişlikleri temasının belki de en lirik yazarı Erich Maria Remarque'ı da anmadan geçmeyelim. Çünkü Ralf Rothmann da cephedeki kıym ve katliamları, yanmış yıkılmış evleri, patlayan bombaları, hastane hallerini ve askerlerin üstlerinden gördükleri zulmü genç bir adamın gözünden, onda bıraktığı duygusal hasarlarla birlikte işlemiş. Bu bağlamda hatırlama ve geçmişle hesaplaşma niyeti taşıdığı çok açık. Ve 'Baharda Ölmek'in merkezi teması da -Remarque romanlarında olduğu gibi- dostluk üzerine. Gençlerin birbirlerine duyduğu sevgi ve bağlılık, hikâyedeki hüznü derinleştiriyor ve roman dramatik zirvesine bir infaz sahnesinde ulaşiyor.

Askeri mantık ve bu mantığın gençlerin yaşam doluluğuyla çelişmesini de ortaya koymuş Rothmann ki bu noktada Musil'in 'Genç Törless'ini akla getiriyor. Walter'in Macaristan cephesinde gözlemledikleri sadece savaş sahneleri değil, aynı zamanda savaşın insanlarda yarattığı çürümedir. Alman ordusunun bozguna uğradığı günlerde cephe gerisinde dü-

romanlar arasında

zenlenen eğlenceler bu çürümeyi çok iyi yansıtıyor.

Türkçeye çevrilen önceki kitaplarında da görüleceği üzere Ralf Rothmann'ın roman ve hikâyelerinde; Ruhr bölgesindeki burjuvaların ve proleterlerin yaşamlarını, sınıfsal çatışmayı, yalnızlık ve yabancılaşmayı, bu hayattan kaçıp kurtulma hayallerini işlediği söylenebilir. 'Genç Işık' yazarın kendi yaşamışlığından esinlenerek kaleme aldığı bu anlatıların tipik bir örneğiydi. Aslında o romandaki madenci ailesinin 'Baharda Ölmek'teki aileye çok benzediğini, 'Baharda Ölmek'in yazar anlatıcısının 'Genç Işık'ın 12 yaşındaki kahramanı Julien'in yetişkinliğine karşılık geldiğini düşünebiliriz. Ancak 'Genç Işık'ta aileye odaklanmış anlatının başarısını Walter'in ailesini anlatırken gösteremiyor Rothmann. Bunda savaşta öne çıkarmasının rolü olmalı. Zira Walter'in babası, annesi ve kız kardeşinden oluşan aile ilişkilerini; aile içi şiddet merkezli -biraz da klişe- öğelerle özetlemekle yetinmiş. Oysa tek tek bireylere sırayet eden bu şiddetle Alman faşizminin şiddeti daha iyi birleştirilebilirdi. Ama çok da önemi yok, çünkü sivil hayattan ziyade askeri hayatı öne çıkarıyor Rothmann. Nitekim roman sonunda evlilik planları yapan Walter, sevgilisi Liesel'in bir çocukları doğarsa ileride ne iş yapacağı sorusuna şu yanıtı verecektir: "Ne istiyorsa olsun... Zaten bunu kader ya da işte zaman belirler. Bana sorarsan her şey olabilir, yeter ki asker olmasın."

BAHARDA ÖLMEK

Ralf Rothmann
Çeviren: Esen Tezel
XXV 2019
152 sayfa, 17 TL.